

Ålands Emigrantinstitut anser att tiden är inne
att ta sig an de alster våra konstutövande emigranter och deras ättlingar åstadkommit
– och alltfört åstadkommer – i de länder dit de begivit sig.

I detta syfte presenterar:

**Ålands Emigrantinstitut
i samarbete med Ålands museum
sin
storsatsning anno
2009**

i specialsalen på Ålands museum

den för Åland och resten av Skandinavien
unika utställningen:

<p>ÅLAND → AMERICA footprints: WARNER SALLMAN ♦ PHIL FAGERHOLM ♦ HADDON SUNDBLOM (1892-1968) -peddling messages- (1899-1976)</p>
--

*

**En utställning av både originaltryck och originalverk
på Ålands museum
september 23 - 18 oktober
vernissage
22 september
2009**

*

Utställningens syfte:

Utställningen önskar belysa vidden av två – den tredje, *Phil Fagerholm*, ännu på kommande – konstutövande ålandsättlingars för oss okända och ofattbara inflytande på kulturen på gräsrotsnivå på den nordamerikanska kontinenten.

Utställningen bortser helt från att åskådliggöra de tre konstutövarnas individuella skicklighet. Både *Warner Sallmans* och *Haddon Sundbloms* yrkesutövning har redan beskrivits i ett flertal sammanhang.

Särskild vikt läggs vid det långt mindre uppmärksammade politiska, sociala och religiösa landskap, inom vilket dessa konstutövare verkat/verkar samt det påfallande inflytande de utövat/utövar bl.a. på amerikanskt hem- och familjeliv, ideal, uppförandenormer, klädsel och social samvaro. Då vi på Ålands Emigrantinstitut insåg hur begränsade kunskaperna om detta ämne var, inte bara hos oss utan i hela Norden, föddes tanken att söka hjälp utifrån.

Behovet av en panel

(språk: engelska)

För att nå målet:

En amerikansk syn på dessa ålandsättlingars inflytande på folkkulturen i Amerika, har Ålands Emigrantinstitut inbjudit ett antal experter från landet bortom Atlanten, akademiker som representerar konsthistoria, kulturhistoria, teologi, kulturgeografi etc.

Paneldeltagare:

Representanter för
Duke University, North Carolina, USA
Evangelical Lutheran Church in America, Chicago, Illinois, USA
University of California at Berkeley, California, USA
Uppsala universitet, Sverige

Hedersgäst:

Phil Fagerholm, konstnär (på inbjudan av Ålands museum)

Konstutövarna

Förutom att utställningens tre bildskapare är ålandsättlingar – vilket säkert engagerar var och en här på Åland – är de i lika hög grad finlandsättlingar.

Ytterligare en tredje gemensam nämnare sammanbinder dem:

”peddling messages”,

dvs. de prånglar ut budskap

en gemensam utgångspunkt som styrt och styr deras skapande verksamhet. Hur vi – betraktarna – uppfattar budskapet är en annan sak. Vi hoppas de inbjudna panelexperterna kan hjälpa oss tillfredsställa vår nyfikenhet på dessa konstutövaras verk, vidga vår syn och fördjupa vår förståelse för deras insatser inom både den amerikanska och den internationella konstkulturen.

Haddon Sundblom (1899-1976)

Den under sin livstid mycket framgångsrika, dock idag till namnet rätt okända reklamtecknaren, **föglöättlingen Haddon Sundblom** var verksam i Chicago. I blickpunkten står hans syn på och inflytande över den amerikanska individen och familjen: Hur förväntades man se ut, uppföra sig, klä sig, bo, inreda sitt hem, samt förhålla sig till sin omgivning, umgås med sina vänner, sin chef, samt ta ställning till det politiska livet. Hans produktion visar med all önskad klarhet hur USA indrogs i 2.a världskriget, rekryteringen, livet inom försvarsmakten, permissionerna, hemförlovingen, mottagandet i hemmet etc. Allt detta framträder med häpnadsväckande tydlighet i hans alster. Frågan inträder då: Var detta Sundbloms – och hans studiomedarbetarens – eget ideal? Var propagandan initierad av honom själv, av hans klienter eller var den rentav statsstyrd? Det är bl.a. dessa frågor vår utställning ställer i hopp om svar från den inbjudna expertpanelen.

Warner Sallman (1892-1968)

Haddon Sundbloms släktings, den likaså i Chicago verksamme **föglöättlingen Warner Sallmans** korta reklamtecknarkarriär inom herrmodet, tog slut i.o.m. den dödsdom han fick i en medicinsk diagnos. Ett mirakulöst, oförklarligt tillfrisknande blev inledningen till hans följande karriär: En produktion av religiösa Jesusmotiv, på gräsrotsnivå helt anonyma men mycket älskade och aktade. Dessa framställningar påträffas överallt i kristna hem och kyrkor i Nordamerika, hos mormoner, katoliker, protestanter osv., ävensom i bröstficka och plånbok hos den amerikanska militären under 2.a världskriget.

Efter bönhörelsen om tillfrisknande ställde sig Sallman till sin församlings förfogande. Mest tycks det ha skett genom vittnesmål inför publik om det mirakel han blivit välsignad genom, samtidigt som han producerade en av de ”tusentals” tecknade kopiorna av sina originalmålningar.

Tidigare har man inte tillfyllest analyserat dynamiken mellan den mirakulöst tillfrisknade Sallman och hans trossamfund: Vem blev den stora vinnaren till de ekonomiska vinster konstnärens verksamhet ackumulerade? – Historiskt kan ett dylikt handlingssätt inte på något sätt anses som unikt. Genom tiderna har nya och gamla mirakel utnyttjats av en massa intressenter. Även detta önskar vår utställning få svar på av de inbjudna panelmedlemmarna.

Phil Fagerholm (f. 1940)

Den tredje konstutövaren är den på Åland i stort sett okända, djupt troende, **geta-jomalaättlingen Phil Fagerholm**, bosatt i Seattle. I motsats till de två ovannämnda tar hans konstnärskap inte avstamp i reklambranschen, ej heller styrs det av några utomstående intressenter. Fagerholm utövar sin konst så att säga helt bakvänt. I all sin konstutövning är hans utgångspunkt nogsamt valda bibelcitater. Likafullt är allt han gör på ett eller annat sätt ett krasst reklamutövande. Det handlar förvisso inte om reklam för Coca-Cola, tvättpulver, öl, ”American Image”, eller om en tro väckt genom ett mirakulöst tillfrisknande. Men däremot nog om förkunnelsen om Jahve! För Fagerholm är kärnan i det utvalda bibelcitater det allt genomsyrande i hans konstnärskap. Själva bildkonstverket fungerar som ett visuellt lockbete, genom vilket han hoppas och önskar dra uppmärksamheten till Bibelns sanna och allt överskuggande budskap. Det hela fungerar lite likt växtvärldens blommor, som med sin färgprakt signalerar: ”Här finns det honung, den livgivande ambrosian!”

Inte heller detta förfaringsätt är unikt. Förebilderna hittas bl.a. i bildfriser i antikens tempel, likaså i bibelberättelser målade på väggarna i medeltida kristna kyrkor.

Publikation:

Vårt mål är att resultatet av expertpanelens arbete, åsikter och slutsatser om de tre konstutövarnas / ålands- och finlandsättlingarnas insatser inom den amerikanska kulturen också skall sammanställas och publiceras i en volym med denna nya vinkling som utgångspunkt.

(OBS! För publikationen ansöks om skild finansiering).

Inbjudan

Hjärtligt välkommen att närvara vid öppnandet av Ålands Emigrantinstituts utställning:

ÅLAND → AMERICA
footprints:
WARNER SALLMAN ♦ PHIL FAGERHOLM ♦ HADDON SUNDBLOM
(1892-1968) -peddling messages- (1899-1976)

Tisdagen den 22 september 2009, kl. 18.00 i Specialsalen, Ålands museum, Mariehamn, Åland, Finland.

- Kulturminister **Britt Lundberg**, Ålands landskapsregering, öppnar utställningen.
- Enhetschef **Annika Dahlblom**, Ålands museum, hälsar alla välkommen till museet.
- Styrelseordförande **Erik Lindholm**, Ålands Emigrantinstitut, presenterar de inbjudna medlemmarna i diskussionspanelen.
- Viceordförande **Bertil Lindqvist**, Ålands Emigrantinstitut, presenterar de utländska gästerna.
- Verksamhetsledare **Eva Meyer**, Ålands Emigrantinstitut, berättar om hur utställningsidén föddes, om de många frågor som uppstod när materialet svällde ut och om svårigheterna att finna svar på dem, varför det blev aktuellt att sammankalla en expertpanel.

Förfriskningar.

Kl. 20.10. Buss avgår för middag på Kvarnbo Gästhem. En presentation av Åland ges under desserten. Tillfället är öppet för allmänheten (förhandsbokning nödvändig).

Erik Lindholm, ordf.
verks.led.

Bertil Lindqvist, viceordf.

Eva Meyer,

Program för deltagarna: 22-24 sept. 2009

Tisdag 22 sept. 2009 Ankomstdag / fridag

- Kl. 16 Guidad rundtur i självstyrelsegården
- Kl. 18-20 Vernissage för allmänheten. (Program, se Inbjudan).**
- Kl. 20.30 Avresa till Kvarnbo gästhem för middag. Anförande om Åland (engelska). Öppet för allmänheten enl. förhandsanmälan till Kvarnbo gästhem. (Ev. ändring vid stor uppslutning)

Onsd. 23 sept. 2009 Heldagsutfärd till Föglö, besök till släkten Sundbloms och Sallmans hemtrakter

- Kl. 9.30 Avresa till Föglö
- KL. 11 Ankomst till Föglö: besök i Sonboda (Sundblom)
- Kl. 12/13 Lunch på Ingemars Ekmans terrass
- Kl. 15 Besök i Föglö kyrka och på Brättö (Sallman)
- Kl. 17 Middag på Seagram, Föglö, Degerby. Anförande om åländsk emigration / det åländska samhället.
- Kl. 20 / 21 Tillbaka i Mariehamn

Torsd. 24 sept. 2009

- Kl. 9.00 Avresa till Geta, Långö, till släkten Bergmans-Fagerholms hemtrakter. Färden går via Gölby, till släkten Fagerholms hemtrakter. Besök i Geta kyrka. Guide i bussen.
- Lunch på Enebo café. Underhållning. På hemvägen besök på Stallhagen bryggeri.
- Kl. 14 Tillbaka i Mariehamn
- Kl. 14-16 Fritid / möjlighet att besöka utställningen på egen hand
- Kl. 16-17.30 Middag
- Kl. 17.30 Till Ålands museum
- Kl. 17.30-20 Panelens resultat presenteras, Ålands museum. Slutdiskussion. Avslutning.**
- Fred. 25 sept. 2009** Frivilligt program, enl. önskemål
- Kl. 10 Lågskärs fyr, där Haddon Sundbloms far föddes (om vädret tillåter) / Ålands kyrkor runt / Eckerö Post- och tullhus / Utfärd enl. önskemål